

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА І СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
КАФЕДРА ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАГАЛЬНОПРАВОВИХ
ДИСЦИПЛІН

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ
У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до самостійної роботи для студентів
спеціальності 262 – Правоохоронна діяльність

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри правоохоронної
діяльності та загальноправових дисциплін
Протокол №1
від 1. 09. 2020 р.

Чернігів 2020 рік

Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності. Методичні вказівки до самостійної роботи для студентів спеціальності 262 – Правоохоронна діяльність денної форми навчання / Укл. Марущак Н.В. – Чернігів: ННІ права і соціальних технологій НУ «Чернігівська політехніка». – 2020. – 41 с.

Укладач: МАРУЩАК НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін

Відповідальний за випуск: КОЗИНЕЦЬ ОЛЕНА ГАВРИЛІВНА, завідувач кафедри правоохоронної діяльності та загальноправових дисциплін, кандидат історичних наук, доцент

Рецензент: КОЛОМІЄЦЬ НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, професор кафедри кримінального права та правосуддя ННІ права і соціальних технологій НУ «Чернігівська політехніка», д.ю.н.

ЗМІСТ

ВСТУП	1
I. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ»	
1.1 Тематичний план навчальної дисципліни «Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності»	
1.2. Структура навчальної дисципліни	1
1.3. Система поточного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності»	
II. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	1
Тема 1. Становлення та розвиток прав, свобод та обов'язків людини громадянина	1
Тема 2. Історія становлення сучасної концепції прав людини	1
Тема 3. Правовий статус особи	1
Тема 4. Основні класифікації прав та свобод особи	1
Тема 5. Механізм, гарантії та умови реалізації прав людини	1
Тема 6: Теоретичні та конституційно-правові основи забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності	
Тема 7. Міжнародно-правові стандарти забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності	
Тема 8. Забезпечення прав людини в Україні: проблеми і захист	1
Тема 9. Забезпечення прав людини в умовах глобалізації	1
IV. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА	1

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності» вивчається студентами третього курсу спеціальності «Правоохоронна діяльність». Надзвичайна важливість даної навчальної дисципліни обумовлена тим, що Україна, проголосивши себе в Конституції 1996 року правовою державою (ст.1), закріпила в ній (ст.3) положення про те, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Держава, в особі її органів і посадових осіб, бере на себе зобов'язання щодо їх реалізації, забезпечення та охорони. Саме забезпечення прав і свобод людини є центром уваги правової науки.

Вивчення курсу «Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності» сприяє правовому вихованню студентів, формуванню чіткої громадянської позиції. Майбутнє нашого суспільства у вирішальній мірі залежить від рівня професійної підготовки фахівців у сфері правоохоронної діяльності, їх інтелектуального і духовно-морального розвитку. Водночас, рівень цього розвитку обумовлений тим, як громадяни розуміють та усвідомлюють важливість і необхідність забезпечення прав людини. Тобто, актуальність вивчення даної дисципліни обумовлюється соціальним та юридичним призначенням прав та свобод і їх роллю як фундаментальної основи побудови громадянського суспільства і правової держави.

Проблема забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності має величезне теоретичне і практичне значення і вимагає всебічного наукового осмислення. Дане завдання не можна вирішити без належного наукового обґрунтування. Це має важливе значення для гуманізації і демократизації громадського життя в країні, впливу на масову свідомість і суспільно-політичну активність молоді і всіх груп і прошарків нашого суспільства.

Завдання які вирішуються в процесі вивчення дисципліни «Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності»: розкрити поняття механізму реалізації та захисту прав і свобод людини і громадянина; визначити поняття правоохоронної діяльності, конституційно-правові засади діяльності правоохоронних органів у забезпеченні прав людини, ознайомити з особливостями розуміння категорії «забезпечення прав людини»; отримання широких та глибоких знань про забезпечення прав людини як основне завдання правоохоронних органів; аналіз міжнародно-правових стандартів у діяльності правоохоронних органів України; сконцентрувати увагу на особливостях забезпечення окремих прав людини у правоохоронній діяльності; зміцнити світоглядну та громадянську позицію майбутніх правоохоронців, підготувати їх психологічно до відповідальної роботи на користь суспільства та держави.

З метою належного оволодіння навчальною дисципліною передбачено такі форми навчального процесу: читання лекцій, проведення семінарських занять, самостійна робота. На лекції викладач систематизовано подає основні

положення теми. Семінарські заняття у навчальному процесі проводяться для поглиблення та закріплення знань, отриманих на лекціях і в процесі самостійної роботи.

Самостійна робота студента – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Самостійна робота є основним способом оволодіння навчальним матеріалом під час позааудиторної навчальної роботи.

Опанування знаннями з даної учбової дисципліни передбачає значну самостійну, позааудиторну роботу студентів над засвоєнням матеріалу цього курсу: ознайомлення з першоджерелами, рекомендованою літературою, вивчення лекційного матеріалу, опрацювання питань винесених на самостійне вивчення та виконання письмових завдань. Самостійна робота також включає підготовку рефератів, доповідей та повідомлень. Крім того, деякі питання курсу повинні розглядатися студентами з урахуванням знань отриманих на заняттях з теорії держави і права, конституційного права України, історії держави і права України, історії держави і права зарубіжних країн та інших, а це потребує додаткових зусиль і часу.

Самостійна робота повинна проводитися впродовж всього семестру, а її зміст визначається програмою курсу. При виконанні завдань необхідно використовувати матеріали підручників, монографій, публікацій в періодичних виданнях, збірки документів, ресурси Інтернет.

При виконанні такої роботи необхідно надати їй практичну спрямованість, тобто студенти не повинні обмежуватися знайомством із змістом підручників, монографій, публікацій в періодичних виданнях, вивченням текстів конституцій, веб-сайтів вищих органів державної влади, органів місцевого самоврядування, політичних партій і громадських організацій зарубіжних країн. Важливим також є дослідження нормативних актів, як загальнодержавного значення, так і локальних.

Дані методичні рекомендації складено відповідно до програми курсу «Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності», включають основні положення програми навчальної дисципліни «Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності», питання з основних тем курсу, винесені на самостійне опрацювання, перелік додаткової літератури по кожній темі, а також перелік основної навчально-методичної літератури.

I. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ»

Змістовий модуль 1. Поняття забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.

Тема 1. Механізм та гарантії забезпечення прав людини

Поняття механізму реалізації та захисту прав і свобод людини і громадянина. Види гарантій захисту прав людини. Економічні, політичні та юридичні гарантії. Юридичні гарантії захисту прав людини в Україні. Конституційні гарантії: поняття і система. Роль і місце органів державної влади як суб'єктів захисту прав людини і громадянина. Система органів державної влади у сфері забезпечення прав людини. Механізм забезпечення прав людини і громадянина у процесі соціально-політичного реформування українського суспільства. Місце судових і правоохоронних органів в механізмі захисту прав людини і громадянина. Шляхи підвищення ефективності діяльності органів державної влади щодо захисту прав людини і громадянина.

Тема 2. Поняття та конституційно-правові основи забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.

Поняття правоохоронної діяльності. Конституційно-правові засади діяльності правоохоронних органів у забезпеченні прав людини. Головні детермінанти порушень прав людини правоохоронними органами та шляхи їх усунення. Попередження катувань та жорстокого поводження в діяльності правоохоронних органів. Основні форми та методи діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні.

Основні напрямки реформування системи правоохоронних органів в аспекті забезпечення прав людини. Профілактика упереджень і стереотипів у роботі правоохоронця. Особливості запровадження нового Кримінального процесуального кодексу.

Правовий статус, гарантії діяльності та відповідальність працівника поліції. Зміст державного контролю за діяльністю поліції. Нагляд органів прокуратури за діяльністю поліції та повноваження судових органів щодо здійснення контролю. Громадський контроль за здійсненням правоохоронної діяльності. Відомчий контроль за законністю діяльності правоохоронних органів. Оскарження незаконних дій працівників правоохоронних органів.

Тема 3. Забезпечення прав людини як основне завдання правоохоронних органів

Завдання та функції правоохоронних органів. Поняття прав людини. Багатоаспектний характер прав людини. Гуманізм – світоглядна основа прав людини. Права людини – як гуманізм сучасної епохи. Поняття гідності людини. Людська гідність як фундаментальна основа прав людини. Людина як найвища соціальна цінність.

Зростання соціальної ролі прав людини як історична закономірність. Практичне значення проблеми забезпечення прав людини. Права людини та їх забезпечення – універсальна ідея інтеграції сучасного інформаційного суспільства, специфічна глобальна проблема. Міжнародні і національні причини актуалізації питання про права людини в нових історичних умовах. Права людини в діяльності правоохоронних органів.

Правозахисні організації України та їх вплив на діяльність правоохоронних органів. Адвокатура України як недержавний самоврядний інститут. Поняття адвокатської таємниці та її зв'язок з немайновими правами людини.

Місце судових органів в механізмі захисту прав людини і громадянина. Зміст права на правову допомогу й законодавчі акти України, що передбачають необхідність надання кожному правової допомоги. Створення дієвої системи надання безоплатної правової допомоги. правова допомога і можливості правового захисту особи в Україні. Судовий захист прав і свобод громадянина. Суди загальної юрисдикції в забезпеченні реалізації прав, свобод і обов'язків людини та громадянина. Захист прав обвинувачуваного і потерпілого в кримінальному судочинстві. Захист прав сторін в цивільному судочинстві. Захист в суді від свавілля чиновників. Звернення громадян – універсальний спосіб захисту їх прав і свобод.

Тема 4. Забезпечення міжнародно-правових стандартів прав людини у правоохоронній діяльності

Поняття міжнародно-правових стандартів у діяльності правоохоронних органів України. Захист прав ув'язнених осіб та осіб, які перебувають у місцях несвободи. Реалізація міжнародно-правових стандартів прав людини в системі виконання кримінальних покарань. Захист прав людини у випадках виникнення конфлікту з законом. Легальні обмеження прав і свобод людини, передбачені у міжнародних стандартах: а) обмеження, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання та поваги прав і свобод інших; б) обмеження, які є необхідними для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення; в) обмеження, які офіційно оголошуються державою під час надзвичайного становища в державі, при якому життя нації перебуває під загрозою.

Змістовий модуль 2. Особливості забезпечення окремих прав людини у правоохоронній діяльності.

Тема 5. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність людини у правоохоронній діяльності. Заборона катування

Право людини на свободу та особисту недоторканність: поняття, закріплення в національному законодавстві та підстави його обмеження. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність людини в діяльності судових і правоохоронних органів України (на основі практики Європейського суду з прав людини). Право на приватність: поняття та підстави його обмеження.

Національні та міжнародні стандарти у сфері свободи від катувань. Доктрина «мінімального рівня жорстокості». Рішення у справі «Ованесян проти Вірменії». Катування, нелюдське та таке поводження чи покарання, що принижує людську гідність. Форми забороненого поводження. Правила Міранди.

Безумовна заборона поганого поводження. Кваліфікація поганого поводження. Докази та принципи доведення. Вичерпання національних засобів правового захисту. Погане поводження під час тримання під вартою. Застосування насильства під час затримання. Застосування засобів стримування. Умови утримання під вартою. Покарання. Призначення смертної кари. Смертна кара внаслідок несправедливого розгляду. Призначення кримінального покарання дитині. Тілесні покарання. Дисциплінарні покарання. Захист від поганого поводження з боку приватних осіб. Криміналізація поганого поводження та визначення складу злочину. Обов'язок здійснити розслідування (статті 3 та 13 Конвенції). Заходи по запобіганню поганому поводженню під вартою.

Тема 6. Забезпечення права на свободу мирних зібрань

Поняття та зміст права на мирні зібрання. Історія становлення права на мирні зібрання. Свобода особи і право на мирні зібрання. Право на соціальну комунікацію. Право на свободу мирних зібрань як засіб громадського контролю за діями та рішеннями суб'єктів публічної влади. Право на мирні зібрання в міжнародно-правових актах та практиці Європейського суду з прав людини. Основні принципи ОБСЄ у сфері організації та проведення мирних зібрань. Правові позиції Європейського Суду щодо розуміння позитивних обов'язків держави з охорони мирних зібрань. Підстави для заборони проведення мирного зібрання. Правове регулювання реалізації права на мирні зібрання за законодавством України. Реалізація суб'єктивного права на мирні зібрання: порядок, форми, строки, ознаки. Форми реалізації права на мирні зібрання: збори, мітинги, походи і демонстрації. Пікетування. Богослужіння як форма мирного зібрання. Форма мирного зібрання flash-mob. Мирність як обов'язкова ознака зібрання. Повноваження суб'єктів владних повноважень щодо організації та забезпечення реалізації права на мирні зібрання. Етапи підготовки поліції до несення служби із забезпечення правопорядку під час проведення масових зібрань. Відповідальність за вчинення діянь, які перешкоджають у реалізації права на мирні зібрання. Склади злочинів та адміністративних правопорушень, які встановлюють відповідальність за перешкоджання реалізації права на мирні зібрання.

Тема 7. Особливості забезпечення прав окремих категорій людей

Рівність, толерантність і недискримінація у правоохоронній діяльності. Принцип недискримінації у роботі правоохоронця. Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». Інтолерантність. Дискримінація. Ксенофобія. Мультикультуралізм. Особливості комунікації/поведінки працівника Національної поліції в сучасному мультикультуральному суспільстві. Дотримання прав уразливих груп

населення у діяльності поліції. Особливості забезпечення прав дитини. Особливості забезпечення прав інвалідів. Поняття «інвалідність». Етнічний профайлінг та діяльність поліції. Поняття профайлінгу. Заходи протидії етнічному профайлінгу. Злочини на ґрунті ненависті. Забезпечення гендерної рівності у правоохоронній діяльності. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Поняття «гендерна політика». Гендерна демократія. Гендерна культура.

Правовий статус іноземців та осіб без громадянства в Україні. Правовий статус біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту. Підстави набуття особою в Україні статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту. Права та обов'язки біженця/особи, яка потребує додаткового захисту. Правовий статус внутрішньо переміщених осіб.

1.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин для денної/заочної форми навчання				
	Всього	У тому числі			
		Лек.	Прак.	Сам. роб.	
2	3	4	5	6	
Змістовий модуль 1. Поняття забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.					
Механізм та гарантії забезпечення прав людини	4	1	2	2	10
Поняття та конституційно-правові основи забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.	6	1	2	2	12
Разом за кредитом 1	10	3	4	4	22
Забезпечення прав людини як основне завдання правоохоронних органів	6	1	2	2	12
Забезпечення міжнародно-правових стандартів прав людини у правоохоронній діяльності	4	1	2	2	10
Разом за кредитом 2	10	3	4	4	22
Змістовий модуль 2. Особливості забезпечення окремих прав людини у правоохоронній діяльності.					
Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність людини у правоохоронній діяльності. Заборона катування	10	3	4	2	24
Разом за кредитом 3	10	3	4	2	24
Забезпечення права на свободу мирних зібрань	4	1	2	2	10
Особливості забезпечення прав окремих категорій людей	6	1	2	2	12
Разом за кредитом 4	10	3	4	4	22
Всього годин на дисципліну	20	1	16	14	90

1.3. Система поточного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності»

Важливим елементом навчального процесу при вивченні дисципліни «Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності» є поточний та підсумковий контроль рівня знань студентів, що свідчить про засвоєння вивченого матеріалу, рівень підготовки студентів для виконання передбачених завдань. Контроль знань дозволяє оцінювати та вимірювати здобуті студентами в процесі навчання знання, уміння та навички, відіграє важливу роль у забезпеченні належного рівня підготовки фахівців.

Поточний контроль проводиться шляхом спілкування із студентами під час лекцій, семінарських занять та консультацій, вирішення тестів під час виконання самостійної та контрольної роботи та опитувань студентів під час заслуховування рефератів та звітів про виконання індивідуальної роботи.

Варіанти завдань до самостійних та контрольних робіт знаходяться в пакеті документів на дисципліну.

Бали, які набрані студентом під час поточного контролю, дораховуються до оцінок за модульний контроль. Модульний контроль проводиться у вигляді письмового вирішення завдань. Підсумкові оцінки доводяться до відома студентів до початку екзаменаційної сесії.

Семестровий контроль з дисципліни «Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності» проводиться у формі іспиту у терміни, передбачені графіком навчального процесу і оцінюється за національною шкалою та шкалою ECTS.

За виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру студент може набрати до 60% підсумкової оцінки і до 40% підсумкової оцінки – на іспиті.

Критерії оцінювання участі у семінарському (практичному) або індивідуальному занятті (відповідь з питань семінару, питань для самостійного опрацювання, розв'язок задачі тощо), оцінюються в 5, 4, 3, 0 балів, зокрема:

- 5 балів – повна відповідь на поставлене питання; студент вільно орієнтується в матеріалі, здійснює порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, робить логічні висновки та узагальнення, правильно та доречно вживає юридичну термінологію, демонструє знання законодавчих актів України з питань банківського права;

- 4 бали – відповідь потребує невеликих уточнень; при написанні контрольної роботи допущені незначні помилки;

- 3 бали – відповідь потребує суттєвих доповнень; студент плутається в юридичній термінології та не може відповісти на уточнюючі запитання через недостатнє опрацювання матеріалу, у нього виникають труднощі при аналізі банківської законодавства;

- 0 балів – відповідь не по суті; вкрай обмежена відповідь.

Опитування кожного студента повинно бути проведено не менше ніж 2 рази на протязі семестру за умови регулярного відвідування студентом різних видів аудиторних занять.

II. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Механізм та гарантії забезпечення прав людини

Види гарантій захисту прав людини. Економічні, політичні та юридичні гарантії. Роль і місце органів державної влади як суб'єктів захисту прав людини і громадянина. Місце судових і правоохоронних органів в механізмі захисту прав людини і громадянина.

Додаткова література до теми

1. Авдюгін Р. Г. Конституційно-правові засоби забезпечення прав людини в Україні / Р. Г. Авдюгін // Державо і право: збірник наукових праць. 2010. Вип. 47. С. 148-152.
2. Андреева И.А. «Административная полиция» – институт, понятие и конструкция административного права Франции // Вестник Омского университета. Серия «Право». 2013. № 4 (37). С.44-49.
3. Атепалихін А. Судовий контроль за дотриманням конституційних прав особи під час досудового розслідування // Юридична газета. 2005. № 9. 23 травня. С.5.
4. Бородін І.Л. Адміністративно-правові способи захисту прав та свобод людини і громадянина: Монографія. Херсон: ОЛДІ-плюс, 2003. 218 с.
5. Буткевич В. Фактори негативного впливу на ефективність реалізації прав людини в Україні // Право України. 2009. №4. С.36-41.
6. Васецький В.Ю. Забезпечення прав та свобод людини і громадянина в демократичному суспільстві (на прикладі удосконалення інституту юридичної відповідальності) // Часопис Київського університету права. 2009. №2. С.16-20.
7. Великий енциклопедичний юридичний словник / Ред. Ю.С. Шемшученко. К.: Юр. думка, 2007, 990 с.
8. Галицький І.В. Типи толерантності в сучасному суспільстві // Актуальні проблеми держави і права. 2010. Вип. 52. С. 280-289. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2010_52_47.
9. Гамалій І.В. Діяльність міліції по забезпеченню конституційних прав і свобод громадян // Держава і право: Зб. наук. праць. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. 2000. Вип.5. С.105-111.
10. Гасанов К.К. Абсолютные права человека и ограничения прав / К.К. Гасанов, А.В. Стремоухов // Правоведение. 2004. № 1. URL: <http://www.law.edu.ru/article/article.asp?articleID=1164805>.
11. Гусейнов Л.Г. Відповідальність держав за порушення міжнародних зобов'язань у галузі прав людини: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.11 «Міжнародне право». К., 2000. 36 с.
12. Дащенко В.М. Роль недержавних правових організацій у захисті прав та законних інтересів особи // Держава і право. Випуск 38. С. 90-94.

13. Дунас Т. Роль прокуратури у захисті прав і свобод людини та громадянина // Підприємництво, господарство і право. 2003. №2. С.100-104.
14. Дяченко В.І. Система правоохоронних органів: навч. посібник / В.І. Дяченко. К.: КНЕУ, 2003. 320 с.
15. Загальна теорія держави і права: підруч. [для студ. юрид. вищ. навч. закл.] / М.В. Цвік, О.В. Петришин, Л.В. Авраменко та ін.; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М.В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О.В. Петришина. Х.: Право, 2010. 583 с.
16. Загальна теорія права: підручник / М.І. Козюбра, С.П. Погребняк, О.В. Цельєв, Ю.І. Матвєєва; за заг. ред. М.І. Козюбри. К.: Ваіте, 2015. 392 с.
17. Задорожня Г. Специфіка державного захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні // Право України. 2008. №1. С.28-33.
18. Заєць Н. Місце органів внутрішніх справ у реалізації прав людини // Право України. 1999. № 9. С. 26-29.
19. Захарчук Г. Діяльність правоохоронних органів спрямована на виконання зобов'язань України, що випливають з її членства в Раді Європи / Г. Захарчук // Вісник прокуратури. 2006. № 6. С.8-18.
20. Захист прав, свобод і законних інтересів громадян України в процесі правоохоронної діяльності: Матер. Міжвуз. наук.-практ. конф. Донецьк, 27 квітня 2001 р. / Гол. ред. І.Г. Кириченко. Донецьк: ДІВС, 2001.
21. І.А. Правоохоронна діяльність України та Німеччини (порівняльно-правове дослідження) / І.А. Григоренко, А.М. Кучук. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, Освіта України, 2016. 174 с.
22. Комзюк А. Адміністративний примус: деякі загальні проблеми дослідження та правового регулювання в контексті забезпечення прав людини // Право України. 2004. № 4. С.46-49.
23. Конституційне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Л.К. Байрачна, Ю.Г. Барабаш, Ф.В. Веніславський та ін.; за ред. В.П. Колісника та Ю.Г. Барабаша. Х.: Право, 2008. 416 с.
24. Коріняк О. Захист прав і свобод людини в діяльності правоохоронних органів України // Часопис Академії адвокатури України. 2010. № 9. С. 1-6.
25. Кравченко В.В. Конституційне право України: навчальний посібник. 2 вид., доповнене. К.: Атіка, 2002. 480 с.
26. Лошицький М.В. Адміністративно-правові відносини в сфері охорони громадського порядку: автореф. дис. ... канд. юрид. наук за спец.: 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право. Київ, 2001. 17 с.
27. Магновский І.Й. Судовий захист прав людини – невід'ємна складова правової держави // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. 2002. №2. С.96-100.

- 28.Маляренко В.Т. Про оскарження дій (бездіяльності) та процесуальних рішень органів дізнання, слідчого і прокурора // Вісник Верховного Суду України. 2001. № 5. С.49-54.
- 29.Мартиненко П. Місце і роль Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 року в конституційно-правовому механізмі України // Вісник Конституційного Суду України. 2002. №2. С.64-72.
- 30.Мацко А. С. Інститут захисту прав людини на звернення та дія принципу пріоритету міжнародно-правових норм у внутрішньому правопорядку України / А. С. Мацко // Часопис Київського університету права. 2004. №1. – С.94–100.
- 31.Мендеграл Т. І. Система конституційно-правових гарантій забезпечення правового статусу осіб без громадянства в Україні / Т. І. Мендеграл // Адвокат. 2009. № 1. С. 27-29.
- 32.Мінюков А. Повноваження прокуратури при забезпеченні додержання конституційних прав і свобод людини і громадянина на досудовому слідстві // Право України. 2002. №10. С.35-40.
- 33.Мінюков А. Система органів державної влади, що забезпечують конституційні права і свободи людини і громадянина: їх повноваження // Право України. 2002. №4. С.61-65.
- 34.Музика А. Права людини в площині правозахисної діяльності // Право України. 1995. №9. С.23-27.
- 35.Наливайко Т. В. Права і свободи в Україні: конституційно–правовий механізм захисту / Т. В. Наливайко // Часопис Київського університету права. 2009. № 2. С. 49–55.
- 36.Негодченко О.В. Забезпечення прав і свобод людини органами внутрішніх справ України: Монографія. Дніпропетровськ: Юридична академія МВС України, 2002.
- 37.Новік О. Правоохоронна діяльність: її бачення крізь призму людини // Право України. 2003. №9. С.121-124.
- 38.Огородник А. Механізм забезпечення прав і свобод людини та принципи законності в Україні // Право України. 2008. №6. С.14-18.
- 39.Олійник С. Прокуратура на шляху забезпечення прав і свобод людини і громадянина // Вісник прокуратури. 2006. №12. С.124-128.
- 40.Оніщенко Н. Захист прав і свобод людини в Україні //Право України. 2009. №4. С.47-54.
- 41.Плохой І.І. Поняття громадського порядку // Форум права. 2009. № 3. С. 500-505.
- 42.Конституційне право України: Підручник. / За заг. ред. В.Ф. Погорілка. К.: Наукова думка; Прецедент, 2006. 344 с.
- 43.Проблеми реалізації прав і свобод людини та громадянина в Україні: Монографія / Кол. авторів; За ред. Н.М. Оніщенко, О.В. Зайчука. К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка»», 2007. 424 с.

44. Радзієвська В. Щодо правового визначення поняття «механізм забезпечення прав і свобод людини і громадянина» / В. Радзієвська // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2010. № 3. С. 149–152.
45. Сердюк І.А. Основи теорії правоохоронних відносин: монограф. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2010. 196 с.
46. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): підручник. Видання 2-е, перероблене і доповнене. Харків: Еспада, 2009. 752 с.
47. Скрипнюк О. Правове забезпечення прав і свобод людини та громадянина в процесі реалізації державного управління // Право України. 2007. №4. С.3-8.
48. Скрипнюк О. Проблеми розвитку демократичного державного управління в контексті забезпечення прав і свобод людини в Україні // Вісник Академії правових наук України. №2(45). С.16-21.
49. Скрипнюк О.В. Соціальна, правова держава в Україні: проблеми теорії і практики. До 10-річчя незалежності України: монограф. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2000. 600 с.
50. Слюсар К. Методи гарантування і захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина // Право України. 2006. №4. С.35-39.
51. Стремоухов А.В. Человек и его правовая защита. Теоретические проблемы. СПб., 1996. 375 с.
52. Стрижак А. А. Конституційне судочинство в Україні та забезпечення прав і свобод людини і громадянина / А. А. Стрижак // Судова практика. 2010. № 3. С. 3-12.
53. Строков І.В. Особливості забезпечення прав і свобод людини у слідчій діяльності // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. 2002. №2. С.63-69.
54. Теорія держави і права. Академічний курс: підруч. / О.В. Зайчук, А.П. Заєць, В.С. Журавський та ін.; за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. К.: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
55. Теорія держави і права: підруч. / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведерніков. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2014. 468 с.
56. Теорія держави і права: підруч. / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведерніков. 3-є вид. перероб. і доп. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016; Ліра ЛТД. 480 с.
57. Тесленко М.В. Конституційна юрисдикція в Україні: Навч. посіб. К.: Видавництво «Школа», 2003. 256 с.
58. Усенко О.В. Дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів, що ведуть боротьбу з організованою злочинністю // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2003. №8. С.167-176.
59. Фрицький О.Ф. Конституційне право України: Підручник. К.: Юрінком Інтер, 2004. 540 с.

60. Фрицький О.Ф. Роль правоохоронної діяльності у захисті конституційних прав і свобод людини і громадянина // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. 1997. №2. С.15-21
61. Шевчук С. Судовий захист прав людини: практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Вид. 2-е, випр., доп. К.: Реферат, 2007. 848 с.
62. Шемшученко Ю.С. Правоохоронна діяльність // Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (гол. редкол.) та ін. К.: Укр. енцикл., 1998. Т. 5: П-С. 2003. 736 с.
63. Шляхтун П.П. Конституційне право: словник термінів. К.: Либідь, 2005. 568 с.
64. Шмоткін О.В. Конституційно-правовий механізм захисту прав людини Службою безпеки України: конституційне законодавство // Законодавство України: Науково-практичний коментар. 2006. №4. С.5-10.
65. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. К.: Укр. енцикл., 1998. Т. 5: П-С. 2003. 736 с.

Тема 2. Поняття та конституційно-правові основи забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності.

Головні детермінанти порушень прав людини правоохоронними органами та шляхи їх усунення. Попередження катувань та жорстокого поводження в діяльності правоохоронних органів.

Профілактика упереджень і стереотипів у роботі правоохоронця. Особливості запровадження нового Кримінального процесуального кодексу.

Зміст державного контролю за діяльністю поліції. Нагляд органів прокуратури за діяльністю поліції та повноваження судових органів щодо здійснення контролю. Громадський контроль за здійсненням правоохоронної діяльності. Відомчий контроль за законністю діяльності правоохоронних органів.

Додаткова література до теми

1. Авдюгін Р. Г. Конституційно-правові засоби забезпечення прав людини в Україні / Р. Г. Авдюгін // Державо і право: збірник наукових праць. 2010. Вип. 47. С. 148-152.
2. Андреева И.А. «Административная полиция» – институт, понятие и конструкция административного права Франции // Вестник Омского университета. Серия «Право». 2013. № 4 (37). С.44-49.
3. Атепалихін А. Судовий контроль за дотриманням конституційних прав особи під час досудового розслідування // Юридична газета. 2005. № 9. 23 травня. С.5.
4. Ахтирська Н.М., Касько В.В., Маланчук Б.А., Мелікян А., Пошва Б.М., Фулей Т.І., Шукліна Н.Г. Застосування в Україні європейських стандартів протидії жорстокому поводженню і безкарності: науково-

- практичний посібник для суддів / за заг. ред. проф. В.Т. Маляренка. К.: К.І.С, 2011. 320 с.
5. Білоус В. Т. Координація управління правоохоронними органами України по боротьбі з економічною злочинністю (адміністративно-правовий аспект): дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07 / Білоус Віктор Тарасович. Ірпінь, 2004. 444 с.
 6. Бондаренко І. Правоохоронна діяльність і правоохоронні органи: поняття та ознаки // Право України. 2003. № 4. С. 18-21.
 7. Бондаренко І. Правоохоронні органи України та їх функції // Право України. 2005. № 7. С. 53–56.
 8. Боняк В.А. Методологический анализ интерпретаций понятия «правоохранительная система» // Вестник Владимирского юридического института ФСИН. 2013. № 1. С. 52-56.
 9. Боняк В.О. Органи охорони правопорядку України в сучасному вимірі: конституційно-правовий аспект: монографія. Дніпропетровськ: Дніпропр. держ. ун-т внутр. справ, Ліра ЛТД, 2015. 372 с.
 10. Боняк В.О. Щодо визначення статусу органів охорони правопорядку (за матеріалами діяльності Конституційної Асамблеї) // Науковий вісник Дніпропетровського держ. університету внутрішніх справ. 2013. № 1. С. 31- 39.
 11. Бородін І.Л. Адміністративно-правові способи захисту прав та свобод людини і громадянина: Монографія. Херсон: ОЛДІ-плюс, 2003. 218 с.
 12. Буткевич В. Фактори негативного впливу на ефективність реалізації прав людини в Україні // Право України. 2009. №4. С.36-41.
 13. Васьковська О. Огляд законодавства країн СНД щодо забезпечення права на мирні збори // Право України. 2008. №10. С.105-113.
 14. Вашанова О.В. Роль Европейского суда по правам человека в развитии принципа недискриминации. URL: <http://www.lawmix.ru/comm/2746>.
 15. Ведерніков Ю.А. Правоохоронна діяльність в Україні: теретико-правовий аспект: монограф. / Ю.А. Ведерніков, А.М. Кучук. К.: Знання України, 2009. 219 с.
 16. Великий енциклопедичний юридичний словник / Ред. Ю.С. Шемшученко. К.: Юр. думка, 2007, 990 с.
 17. Гамалій І.В. Діяльність міліції по забезпеченню конституційних прав і свобод громадян // Держава і право: Зб. наук. праць. К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. 2000. Вип.5. С.105-111.
 18. Гірич В.М. До проблеми визначення базових понять у контексті реформування правоохоронних органів / Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1153>.
 19. Грошевий Ю., Копиленко О., Цвік М. Системний аналіз європейських стандартів щодо захисту прав людини: доктринальні підходи та судова практика //Право України. 2006. №8. С.143-145.
 20. Дудар О.Ф. Організаційно-правові засади дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів. Основні детермінанти їх порушення

- // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2004. № 9. С.104-111.
21. Дяченко В.І. Система правоохоронних органів: навч. посібник / В.І. Дяченко. К.: КНЕУ, 2003. 320 с.
 22. Европейский кодекс полицейской этики. Рекомендация Rec. (2001)10. Принята Комитетом министров Совета Европы 19 сентября 2001 года. URL: <http://polis.osce.org/library/f/2687/1492/CoE>.
 23. Загуменна Ю.О. Правоохоронні органи: поняття, ознаки, функції, особливості діяльності // Право і безпека. 2010. № 3. С. 145-150. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pib_2010_3_33.pdf.
 24. Задорожня Г. Специфіка державного захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні // Право України. 2008. №1. С.28-33.
 25. Заєць Н. Місце органів внутрішніх справ у реалізації прав людини // Право України. 1999. № 9. С. 26-29.
 26. Заєць С., Мартиновський Р. (упоряд.) Практичний посібник з аргументації у справах щодо дискримінації. Київ: Рада Європи, 2015. 72 с.
 27. Захарчук Г. Діяльність правоохоронних органів спрямована на виконання зобов'язань України, що випливають з її членства в Раді Європи / Г. Захарчук // Вісник прокуратури. 2006. № 6. С.8-18.
 28. Захист прав, свобод і законних інтересів громадян України в процесі правоохоронної діяльності: Матер. Міжвуз. наук.-практ. конф. Донецьк, 27 квітня 2001 р. / Гол. ред. І.Г. Кириченко. Донецьк: ДІВС, 2001.
 29. Ільченко І. Деякі питання застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практика Європейського суду з прав людини в Україні / І. Ільченко // Право України. 2009. № 10. С. 145-148.
 30. Іщенко А.В. Забезпечення прав і свобод людини криміналістичними засобами і методами. Постановка проблеми // Конституційні гарантії захисту людини у сфері правоохоронної діяльності: Матер. наук.-практ. конф. 24-25 вересня 1999 р. Дніпропетровськ: Дніпроп. юрид. ін-т, 1999. С.26-27.
 31. Карпачова Н. Сучасні виклики правам і свободам людини //Право України. 2008. №6. С.4-8.
 32. Комзюк А. Адміністративний примус: деякі загальні проблеми дослідження та правового регулювання в контексті забезпечення прав людини // Право України. 2004. № 4. С.46-49.
 33. Коріняк О. Захист прав і свобод людини в діяльності правоохоронних органів України // Часопис Академії адвокатури України. 2010. № 9. С. 1-6.
 34. Лысенков С.Л. Формы правового регулирования деятельности органов внутренних дел по обеспечению реализации конституционных прав и свобод советских граждан. К.: МВД УССР, 1981. 36 с.

35. Маляренко В.Т. Про оскарження дій (бездіяльності) та процесуальних рішень органів дізнання, слідчого і прокурора // Вісник Верховного Суду України. 2001. № 5. С.49-54.
36. Манукян В. Антропологи в погонах. URL: <http://khp.org/index.php?id=1203941725>.
37. Михайленко Р. Расследование преступлений: законность и обеспечение прав граждан. – К., 1999.
38. Мицик В.В. Зміст та механізм здійснення європейської Конвенції про запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню // Держава і право. Випуск 40. С. 505-509.
39. Негодченко О.В. Забезпечення прав і свобод людини органами внутрішніх справ України: Монографія. Дніпропетровськ: Юридична академія МВС України, 2002.
40. Новік О. Правоохоронна діяльність: її бачення крізь призму людини // Право України. 2003. №9. С.121-124.
41. Огородник А. Механізм забезпечення прав і свобод людини та принципи законності в Україні // Право України. 2008. №6. С.14-18.
42. Олійник В. Ю. Зміст діяльності органів внутрішніх справ по забезпеченню конституційного права на свободу та особисту недоторканність / В. Ю. Олійник // Право України, 2002. № 7. С.27-28.
43. Орлова О.О. Практика Європейського суду з прав людини в контексті ст. 3 Європейської конвенції про захист прав та основоположних свобод при здійсненні кримінального судочинства в Україні // Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності: тези Всеукр. науково-практ. конф. (Хмельницький, 3 березня 2017 р). Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2017. С. 608-609.
44. Орлова О.О. Свобода від катувань як абсолютне право // Матеріали круглого столу «Права людини: аксіологічний, онтологічний та гносеологічний виміри» (м. Дніпропетровськ, 9 грудня 2015 року, ДДУВС): зб. наук. матер. круглого столу. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2015. С. 86-89.
45. Охота Я.В. Визначення «жорстокого поводження» // Часопис Київського університету права. 2013/4. С. 372-375. URL: file:///C:/Users/BE%BB%D1%8C/Downloads/Chkup_2013_4_91.pdf.
46. Конституційне право України: Підручник. / За заг. ред. В.Ф. Погорілка. К.: Наукова думка; Прецедент, 2006. 344 с.
47. Проблеми реалізації прав і свобод людини та громадянина в Україні: Монографія / Кол. авторів; За ред. Н.М. Оніщенко, О.В. Зайчука. К.: ТОВ «Видавництво «Юридична думка»», 2007. 424 с.
48. Пушкар П.В. Заборона катувань та інші форми жорстокого поводження чи покарання: застосування практики Європейського суду з прав людини. URL: http://aau.edu.ua/static/pdf/hr_ppushkar_art3.pdf.

49. Сердюк І.А. Основи теорії правоохоронних відносин: монограф. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2010. 196 с.
50. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): підручник. Видання 2-е, перероблене і доповнене. Харків: Еспада, 2009. 752 с.
51. Смірський В.В. Забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства // Вісник Запорізького юридичного інституту. 2000. №2. Ст.152-155.
52. Строков І.В. Особливості забезпечення прав і свобод людини у слідчій діяльності // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. 2002. №2. С.63-69.
53. Тертишник В. Проблеми розкриття злочинів та забезпечення прав і свобод людини // Використання сучасних досягнень науки і практики у підвищенні ефективності боротьби зі злочинністю: Тези доповідей наук.-практ. конф. К., 2000. С.93-95.
54. Усенко О.В. Дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів, що ведуть боротьбу з організованою злочинністю // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). 2003. №8. С.167-176.
55. Червяцова А.О. Право на життя та заборона катувань у рішеннях Європейського суду з прав людини: аналіз судової практики за статтею 2 і 3 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: навч. посібник. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 308 с.
56. Чорнооченко С.І. Право на свободу та особисту недоторканість фізичних осіб в Україні: проблеми здійснення та захисту // Вісник Національного університету внутрішніх справ. 2002. №17. С. 72-77.
57. Шишкіна Е.В. Зобов'язання держав щодо заборони поганого поводження з людиною // Держава і право. Випуск 41. С. 588-595.

Тема 3. Забезпечення прав людини як основне завдання правоохоронних органів

Поняття прав людини. Багатоаспектний характер прав людини. Гуманізм – світоглядна основа прав людини. Поняття гідності людини.

Зростання соціальної ролі прав людини як історична закономірність. Права людини та їх забезпечення – універсальна ідея інтеграції сучасного інформаційного суспільства, специфічна глобальна проблема. Міжнародні і національні причини актуалізації питання про права людини в нових історичних умовах.

Правозахисні організації України та їх вплив на діяльність правоохоронних органів. Адвокатура України як недержавний самоврядний інститут. Поняття адвокатської таємниці та її зв'язок з немайновими правами людини.

Місце судових органів в механізмі захисту прав людини і громадянина. Зміст права на правову допомогу й законодавчі акти України, що

передбачають необхідність надання кожному правової допомоги. Створення дієвої системи надання безоплатної правової допомоги. правова допомога і можливості правового захисту особи в Україні. Судовий захист прав і свобод громадянина. Суди загальної юрисдикції в забезпеченні реалізації прав, свобод і обов'язків людини та громадянина. Захист прав обвинувачуваного і потерпілого в кримінальному судочинстві. Захист прав сторін в цивільному судочинстві. Захист в суді від свавілля чиновників. Звернення громадян – універсальний спосіб захисту їх прав і свобод.

Додаткова література до теми

1. Андреева И.А. «Административная полиция» – институт, понятие и конструкция административного права Франции // Вестник Омского университета. Серия «Право». 2013. № 4 (37). С.44-49.
2. Ахтирська Н.М., Касько В.В., Маланчук Б.А., Мелікян А., Пошва Б.М., Фулей Т.І., Шукліна Н.Г. Застосування в Україні європейських стандартів протидії жорсткому поводженню і безкарності: науково-практичний посібник для суддів / за заг. ред. проф. В.Т. Маляренка. К.: К.І.С, 2011. 320 с.
3. Бакальчук В. О. Толерантність до нетолерантності: проблеми протидії нетерпимості в Україні // Стратегічні пріоритети. 2010. № 1. С. 92-97.
4. Бахин С.В. О классификации прав человека, провозглашенных в международных соглашениях // Правоведение. 1991. № 2. С. 41-51.
5. Білас А.І. Правоохоронна діяльність країн ЄС: порівняльно-правове дослідження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». К., 2016. 227 с. С. 42.
6. Білоус В. Т. Координація управління правоохоронними органами України по боротьбі з економічною злочинністю (адміністративно-правовий аспект): дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07 / Білоус Віктор Тарасович. Ірпінь, 2004. 444 с.
7. Боняк В.А. Методологический анализ интерпретаций понятия «правоохранительная система» // Вестник Владимирского юридического института ФСИН. 2013. № 1. С. 52-56.
8. Боняк В.О. Органи охорони правопорядку України в сучасному вимірі: конституційно-правовий аспект: монографія. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, Ліра ЛТД, 2015. 372 с.
9. Боняк В.О. Щодо визначення статусу органів охорони правопорядку (за матеріалами діяльності Конституційної Асамблеї) // Науковий вісник Дніпропетровського держ. університету внутрішніх справ. 2013. № 1. С. 31-39.
10. Ведерніков Ю.А. Правоохоронна діяльність в Україні: теретико-правовий аспект: монограф. / Ю.А. Ведерніков, А.М. Кучук. К.: Знання України, 2009. 219 с.

11. Витрук Н.В. Общая теория правового положения личности. URL: <http://knigi.tr200.ru/v.php?id=77818>. Дата доступу: 16.05.2011.
12. Гасанов К.К. Абсолютные права человека и ограничения прав / К.К. Гасанов, А.В. Стремоухов // Правоведение. 2004. № 1. URL: <http://www.law.edu.ru/article/article.asp?articleID=1164805>.
13. Гірич В.М. До проблеми визначення базових понять у контексті реформування правоохоронних органів / Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1153>.
14. Григоренко І.А. Правоохоронна діяльність України та Німеччини (порівняльно-правове дослідження) / І.А. Григоренко, А.М. Кучук. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, Освіта України, 2016. 174 с.
15. Дяченко В.І. Система правоохоронних органів: навч. посібник / В.І. Дяченко. К.: КНЕУ, 2003. 320 с.
16. Загуменна Ю.О. Правоохоронні органи: поняття, ознаки, функції, особливості діяльності // Право і безпека. 2010. № 3. С. 145-150. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pib_2010_3_33.pdf.
17. Заєць Н. Місце органів внутрішніх справ у реалізації прав людини // Право України. 1999. № 9. С. 26-29.
18. Капицын В.М. История, теория и защита прав человека: учебник. М.: Московский ун-т потребительской кооперации, 2003. 260 с.
19. Колодій А.М. Конституція і розвиток принципів права України (методологічні питання): дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.02 / Колодій Анатолій Миколайович. К., 1998. 391 с.
20. Колодій А.М. Принципи права України: монограф. К.: Юрінком Інтер, 1998. 208 с.
21. Колодій А.М. Права людини і громадянина в Україні: навч. посібник / А.М. Колодій, А.Ю. Олійник. К.: Юрінком Інтер, 2003. 332 с.
22. Конституционное право зарубежных стран: учебник для вузов / М.В. Баглай, Н.П. Гуреева, В.Н. Даниленко и др.]; под общ. ред. М.В. Баглая, Ю.И. Лейбо, Л.М. Энтина. М.: Норма, 2004. 832 с.
23. Конституційне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Л.К. Байрачна, Ю.Г. Барабаш, Ф.В. Веніславський та ін.; за ред. В.П. Колісника та Ю.Г. Барабаша. Х.: Право, 2008. 416 с.
24. Конституція України. Науково-практичний коментар / В.Я. Тацій, О.В. Петришин, Ю.Г. Барабаш; НАПрН України. 2-ге вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2012. 1128 с.
25. Конституція України: науково-практ. коментар / В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін. Харків: Право, 2003. 808 с.
26. Коріняк О. Захист прав і свобод людини в діяльності правоохоронних органів України // Часопис Академії адвокатури України. 2010. № 9. С. 1-6.
27. Кравченко В.В. Конституційне право України: навчальний посібник. 2 вид., доповнене. К.: Атіка, 2002. 480 с.

28. Кушніренко О.Г., Слінько Т.М. Права і свободи людини та громадянина: навчальний посібник. Х.: Факт, 2001. 440 с.
29. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / Александров Ю.В., Андрушко П.П., Антіпов В.І. та ін.; відп. ред. С.С. Яценко. 4-те вид., переробл. та доповн. К.: А.С.К., 2005. 848 с. (нормат. док. Та комент.)
30. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. К.: Каннон, А.С.К., 2002. 1104 с.
31. Організаційно-правові та науково-теоретичні засади концепції участі Міністерства внутрішніх справ України в процесі формування та реалізації державної гендерної політики. URL: http://www.npu.gov.ua/uk/publish/printable_article/113322.
32. Орлов В.А. Конституційно-правова основа громадського порядку // Вісник Маріупольського державного університету. Сер.: Право . 2013. Вип. 5. С. 223-229.
33. Орлова О.О. Практика Європейського суду з прав людини в контексті ст. 3 Європейської конвенції про захист прав та основоположних свобод при здійсненні кримінального судочинства в Україні // Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності: тези Всеукр. науково-практ. конф. (Хмельницький, 3 березня 2017 р). Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2017. С. 608-609.
34. Петков С.В. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/66214-stattya-185-1-porushennya-poryadku-organzats-provedennya-zborv-mtingv-vulichnih-pohodv-demonstratsy.html>. Дата доступу: 29.04.2017.
35. Плохой І.І. Поняття громадського порядку // Форум права. 2009. № 3. С. 500-505.
36. Права людини в Україні 2008. Доповідь правозахисних організацій / за ред. Є. Захарова, В. Яворського / Українська Гельсінська спілка з прав людини. Харків: Права людини, 2009. 304 с.
37. Права людини в Україні: перше півріччя 2015: наукове видання / за ред.: А.Б. Благої, О.А. Мартиненка / Українська Гельсінська спілка з прав людини. Київ, 2015. 184 с.
38. Рабінович П.М. Верховенство права (за матеріалами практики Страсбурзького суду та Конституційного Суду України) // Вісник Академії правових наук України. 2006. № 2 (45). С. 3-16.
39. Разметаєва Ю.С. Права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук за спец. 12.00.01 теорія та історія держави і права; історія політ. і прав. вчень. Харків, 2008. 18 с.

40. Самбор М. Особливості охорони громадського порядку та безпеки громадян під час проведення міжнародних спортивно-масових заходів змагань з мотокросу // *Право України*. 2009. № 8. С. 128-133.
41. Самбор М.А. «Законодавство» у нормах про адміністративну відповідальність: питання наповнення змісту та його уніфікованість / М.А. Самбор, А.М. Самбор // *Наукові записки Інституту законодавства Верховної ради України*. Київ. 2014. № 5. С. 84-91.
42. Самбор М.А. Зміст поняття «законодавство» в нормах Кодексу України про адміністративні правопорушення // *Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Юридические науки. Том 27 (66)*. Симферополь. 2014. № 3. С. 125-141.
43. Сердюк І.А. Основи теорії правоохоронних відносин: монограф. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2010. 196 с.
44. Скрипнюк О.В. Соціальна, правова держава в Україні: проблеми теорії і практики. До 10-річчя незалежності України: монограф. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2000. 600 с.
45. Стремоухов А.В. Человек и его правовая защита. Теоретические проблемы. СПб., 1996. 375 с.
46. Теория государства и права: учебник / В.К. Бабаев, В.М. Баранов, Н.В. Витрук и др.; под ред. В.К. Бабаева. М.: Юристъ, 2003. 592 с.
47. Теорія держави і права: підруч. / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведерніков. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2014. 468 с.
48. Теорія держави і права. Академічний курс: підруч. / О.В. Зайчук, А.П. Заєць, В.С. Журавський та ін.; за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. К.: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
49. Теорія держави і права: підруч. / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведерніков. 3-є вид. перероб. і доп. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016; Ліра ЛТД. 480 с.
50. Шемшученко Ю.С. Правоохоронна діяльність // *Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (гол. редкол.) та ін. К.: Укр. енцикл., 1998. Т. 5: П-С. 2003. 736 с.*
51. *Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. К.: Укр. енцикл., 1998. Т. 5: П-С. 2003. 736 с.*

Тема 4. Забезпечення міжнародно-правових стандартів прав людини у правоохоронній діяльності

Захист прав людини у випадках виникнення конфлікту з законом. Легальні обмеження прав і свобод людини, передбачені у міжнародних стандартах: а) обмеження, які встановлені законом виключно з метою забезпечення належного визнання та поваги прав і свобод інших; б) обмеження, які є необхідними для охорони державної безпеки, громадського

порядку, здоров'я чи моральності населення; в) обмеження, які офіційно оголошуються державою під час надзвичайного становища в державі, при якому життя нації перебуває під загрозою.

Додаткова література до теми

1. Антонович М. Міжнародна система захисту прав людини: крізь призму України // Право України. 2007. №3. С.37-41.
2. Антонович М. Міжнародне публічне право: Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2003. 308 с.
3. Ахтирська Н.М., Касько В.В., Маланчук Б.А., Мелікян А., Пошва Б.М., Фулей Т.І., Шукліна Н.Г. Застосування в Україні європейських стандартів протидії жорсткому поводженню і безкарності: науково-практичний посібник для суддів / за заг. ред. проф. В.Т. Маляренка. К.: К.І.С, 2011. 320 с.
4. Баймуратов М.О. Міжнародне право: Підручник. Суми: ВТД «Університетська книга»; Одеса: Астропринт, 2006. 424с.
5. Великий енциклопедичний юридичний словник / Ред. Ю.С. Шемшученко. К.: Юр. думка, 2007, 990 с.
6. Грошевий Ю., Копиленко О., Цвік М. Системний аналіз європейських стандартів щодо захисту прав людини: доктринальні підходи та судова практика //Право України. 2006. №8. С.143-145.
7. Гусейнов Л.Г. Відповідальність держав за порушення міжнародних зобов'язань у галузі прав людини: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.11 «Міжнародне право». К., 2000. 36 с.
8. Документ Копенгагенського совещания Конференции по человеческому измерению СБСЕ: международный документ от 29 июня 1990 г. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_082.
9. Европейская комиссия по борьбе с расизмом и нетерпимостью // Сборник общеполитических рекомендаций ЕКРП. Общеполитическая рекомендация № 11: О борьбе с расизмом и расовой дискриминацией в работе правоохранительных органов (принята 29 июня 2007 года). Страсбург, март 2014 года. URL: https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/activities/gpr/compilations_en/ecri14-17%20recommandation%201-14%20russe.pdf.
10. Европейский кодекс полицейской этики. Рекомендация Rec. (2001)10. Принята Комитетом министров Совета Европы 19 сентября 2001 года. URL: <http://polis.osce.org/library/f/2687/1492/CoE>.
11. Ільченко І. Деякі питання застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практика Європейського суду з прав людини в Україні / І. Ільченко // Право України. 2009. № 10. С. 145-148.
12. Карпачова Н. Міжнародні стандарти у галузі прав і свобод людини та проблеми їх реалізації в Україні // Право України. 2009. №4. С.4-21.

13. Кононенко В. Рішення Європейського суду з прав людини як прецедент тлумачення Конвенції про захист прав людини та основних свобод // Право України. 2008. №3. С.131-134.
14. Міжнародне право: Навч. посібник / За ред. М.В. Буроменського – К.: Юрінком Інтер, 2006, 336 с.
15. Мілова Т. М. Окремі особисті права і свободи громадян України та їхня відповідність європейським стандартам / Т. М. Мілова // Часопис Київського університету права. 2005. №3. С.80-84.
16. Орлова О.О. Європейська система захисту прав людини // Права людини: аксіологічний, онтологічний та гносеологічний виміри: матеріали науково-практичного семінару (м. Дніпро, 7 груд. 2016 р.) / укл.: канд. юрид. наук, доц. І.А. Сердюк, Ю.Г. Мороз. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра, 2017. С. 108-110.
17. Орлова О.О. Практика Європейського суду з прав людини в контексті ст. 3 Європейської конвенції про захист прав та основоположних свобод при здійсненні кримінального судочинства в Україні // Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності: тези Всеукр. науково-практ. конф. (Хмельницький, 3 березня 2017 р). Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2017. С. 608-609.
18. Практика Європейського суду з прав людини у справах, пов'язаних із захистом прав і свобод дитини / Судова влада України. URL: <http://bpm.ko.court.gov.ua/sud1005/news/288066/>.
19. Рабінович П. Знання практики Європейського Суду з прав людини як передумова ефективного використання механізму їх захисту в Україні // Право України. 2009. №4. С.42-46.
20. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: науково-метод. посібник для суддів. 2-ге вид. випр., допов. К., 2014. 208 с.

Тема 5. Забезпечення права на свободу та особисту недоторканність людини у правоохоронній діяльності. Заборона катування

Доктрина «мінімального рівня жорстокості». Рішенні у справі «Ованесян проти Вірменії».

Безумовна заборона поганого поводження. Кваліфікація поганого поводження. Докази та принципи доведення. Вичерпання національних засобів правового захисту. Погане поводження під час тримання під вартою. Застосування насильства під час затримання. Застосування засобів стримування. Умови утримання під вартою. Покарання. Призначення смертної кари. Смертна кара внаслідок несправедливого розгляду. Призначення кримінального покарання дитині. Тілесні покарання. Дисциплінарні покарання. Захист від поганого поводження з боку приватних осіб. Криміналізація поганого поводження та визначення складу злочину.

Обов'язок здійснити розслідування (статті 3 та 13 Конвенції). Заходи по запобіганню поганому поведженню під вартою.

Додаткова література до теми

1. Андреева И.А. «Административная полиция» – институт, понятие и конструкция административного права Франции // Вестник Омского университета. Серия «Право». 2013. № 4 (37). С.44-49.
2. Ахтирська Н.М., Касько В.В., Маланчук Б.А., Мелікян А., Пошва Б.М., Фулей Т.І., Шукліна Н.Г. Застосування в Україні європейських стандартів протидії жорсткому поведженню і безкарності: науково-практичний посібник для суддів / за заг. ред. проф. В.Т. Маляренка. К.: К.І.С., 2011. 320 с.
3. Бакальчук В. О. Толерантність до нетолерантності: проблеми протидії нетерпимості в Україні // Стратегічні пріоритети. 2010. № 1. С. 92-97.
4. Вашанова О.В. Роль Европейского суда по правам человека в развитии принципа недискриминации. URL: <http://www.lawmix.ru/comm/2746>.
5. Ведерніков Ю.А. Правоохоронна діяльність в Україні: теретико-правовий аспект: монограф. / Ю.А. Ведерніков, А.М. Кучук. К.: Знання України, 2009. 219 с.
6. Витрук Н.В. Общая теория правового положения личности. URL: <http://knigi.tr200.ru/v.php?id=77818>.
7. Галицький І.В. Типи толерантності в сучасному суспільстві // Актуальні проблеми держави і права. 2010. Вип. 52. С. 280-289. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2010_52_47.
8. Гасанов К.К. Абсолютные права человека и ограничения прав / К.К. Гасанов, А.В. Стремоухов // Правоведение. 2004. № 1. URL: <http://www.law.edu.ru/article/article.asp?articleID=1164805>.
9. Гірич В.М. До проблеми визначення базових понять у контексті реформування правоохоронних органів / Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1153>.
10. Европейский кодекс полицейской этики. Рекомендация Res. (2001)10. Принята Комитетом министров Совета Европы 19 сентября 2001 года. URL: <http://polis.osce.org/library/f/2687/1492/CoE>.
11. Загуменна Ю.О. Правоохоронні органи: поняття, ознаки, функції, особливості діяльності // Право і безпека. 2010. № 3. С. 145-150. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pib_2010_3_33.pdf.
12. Заець Н. Місце органів внутрішніх справ у реалізації прав людини // Право України. 1999. № 9. С. 26-29.
13. Катуніна О.В. Профілактика та запобігання проявам етнопрофайлінгу як чинники формування громадянського суспільства в умовах мультикультурної України // Культура народів Причорномор'я. 2011. № 213. С. 128-133.
14. Кирабаев Н.С. Культурная идентичность, плюрализм и глобализация в современном философском дискурсе // Культурная идентичность и

- глобалізація: доклади і виступлення. 5-й междунар. философ. Симпозиум «Диалог цивілізацій: Восток – Запад». URL: <http://sociognosis.narod.ru/myweb8/docs/Kirabaev.htm>.
15. Колодій А.М. Конституція і розвиток принципів права України (методологічні питання): дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.02 / Колодій Анатолій Миколайович. К., 1998. 391 с.
 16. Колодій А.М. Принципи права України: монограф. К.: Юрінком Інтер, 1998. 208 с.
 17. Колодій А.М. Права людини і громадянина в Україні: навч. посібник / А.М. Колодій, А.Ю. Олійник. К.: Юрінком Інтер, 2003. 332 с.
 18. Конституционное право зарубежных стран: учебник для вузов / М.В. Баглай, Н.П. Гуреева, В.Н. Даниленко и др.]; под общ. ред. М.В. Баглая, Ю.И. Лейбо, Л.М. Энтина. М.: Норма, 2004. 832 с.
 19. Конституційне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Л.К. Байрачна, Ю.Г. Барабаш, Ф.В. Веніславський та ін.; за ред. В.П. Колісника та Ю.Г. Барабаша. Х.: Право, 2008. 416 с.
 20. Конституція України. Науково-практичний коментар / В.Я. Тацій, О.В. Петришин, Ю.Г. Барабаш; НАПрН України. 2-ге вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2012. 1128 с.
 21. Конституція України: науково-практ. коментар / В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін. Харків: Право, 2003. 808 с.
 22. Копотун І.М.. Громадський порядок як об'єкт кримінально-правової охорони: автореф. дис. ... канд. наук: 12.00.08. URL: <http://disser.com.ua/content/345317.html>.
 23. Коріняк О. Захист прав і свобод людини в діяльності правоохоронних органів України // Часопис Академії адвокатури України. 2010. № 9. С. 1-6.
 24. Кравець Є.Я. Демонстрація // Юридична енциклопедія: в 6 т. / Шемшученко Ю.С. (голова редкол.), Бурчак Ф.Г., Зяблюк М.П. та ін. К.: Укр. енцикл., 1998. Т. 2: Д-Й.
 25. Кравченко В.В. Конституційне право України: навчальний посібник. 2 вид., доповнене. К.: Атіка, 2002. 480 с.
 26. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2010. 608 с.
 27. Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар / Алієва О.М., Білаш О.В., Бабій А.П. та ін.; відп. ред. Є.Л. Стрельцов. Вид. восьме, перероб. і доп. Х.: Одіссей, 2012. 904 с.
 28. Лошицький М.В. Адміністративно-правові відносини в сфері охорони громадського порядку: автореф. дис. ... канд. юрид. наук за спец.: 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право. –Київ, 2001. 17 с.
 29. Манукян В. Антропологи в погонах. URL: <http://khpg.org/index.php?id=1203941725>.

30. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. К.: Каннон, А.С.К., 2002. 1104 с.
31. Орлова О.О. Свобода від катувань як абсолютне право // Матеріали круглого столу «Права людини: аксіологічний, онтологічний та гносеологічний виміри» (м. Дніпропетровськ, 9 грудня 2015 року, ДДУВС): зб. наук. матер. круглого столу. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2015. С. 86-89.
32. Орлова О.О. Практика Європейського суду з прав людини в контексті ст. 3 Європейської конвенції про захист прав та основоположних свобод при здійсненні кримінального судочинства в Україні // Актуальні проблеми кримінального права, процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності: тези Всеукр. науково-практ. конф. (Хмельницький, 3 березня 2017 р). Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2017. С. 608-609.
33. Охота Я.В. Визначення «жорстокого поводження» // Часопис Київського університету права. 2013/4. С. 372-375. URL: file:///C:/Users/BE%BB%D1%8C/Downloads/Chkup_2013_4_91.pdf.
34. Петков С.В. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/66214-stattya-185-1-porushennya-poryadku-organzats-provedennya-zborv-mtingv-vulichnih-pohodv-demonstratsy.html>.
35. Права людини в Україні 2008. Доповідь правозахисних організацій / за ред. Є. Захарова, В. Яворського / Українська Гельсінська спілка з прав людини. Харків: Права людини, 2009. 304 с.
36. Права людини в Україні: перше півріччя 2015: наукове видання / за ред.: А.Б. Благої, О.А. Мартиненка / Українська Гельсінська спілка з прав людини. Київ, 2015. 184 с.
37. Пушкар П.В. Заборона катувань та інші форми жорстокого поводження чи покарання: застосування практики Європейського суду з прав людини. URL: http://aau.edu.ua/static/pdf/hr_ppushkar_art3.pdf.
38. Разметаєва Ю.С. Права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук за спец. 12.00.01 теорія та історія держави і права; історія політ. і прав. вчень. Харків, 2008. 18 с.
39. Ростовщиков И.В. Права личности в России: их обеспечение и защита органами внутренних дел. Волгоград, 1997. 190 с.
40. Самотуга А.В. Конституційні особисті права і свободи людини у США та їх захист поліцією: монографія. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2011. 204 с.
41. Сердюк І.А. Основи теорії правоохоронних відносин: монограф. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2010. 196 с.

42. Теория государства и права: учебник / В.К. Бабаев, В.М. Баранов, Н.В. Витрук и др.; под ред. В.К. Бабаева. М.: Юристъ, 2003. 592 с.
43. Теорія держави і права: підруч. / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведерніков. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2014. 468 с.
44. Теорія держави і права. Академічний курс: підруч. / О.В. Зайчук, А.П. Заєць, В.С. Журавський та ін.; за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. К.: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
45. Теорія держави і права: підруч. / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведерніков. 3-є вид. перероб. і доп. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016; Ліра ЛТД. 480 с.
46. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: науково-метод. посібник для суддів. 2-ге вид. випр., допов. К., 2014. 208 с.
47. Червяцова А.О. Право на життя та заборона катувань у рішеннях Європейського суду з прав людини: аналіз судової практики за статтею 2 і 3 Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод: навч. посібник. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 308 с.
48. Шемшученко Ю.С. Правоохоронна діяльність // Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (гол. редкол.) та ін. К.: Укр. енцикл., 1998. Т. 5: П-С. 2003. 736 с.
49. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. К.: Укр. енцикл., 1998. Т. 5: П-С. 2003. 736 с.

Тема 6. Забезпечення права на свободу мирних зібрань

Свобода особи і право на мирні зібрання. Право на соціальну комунікацію. Право на свободу мирних зібрань як засіб громадського контролю за діями та рішеннями суб'єктів публічної влади. Правові позиції Європейського Суду щодо розуміння позитивних обов'язків держави з охорони мирних зібрань. Підстави для заборони проведення мирного зібрання. Форми реалізації права на мирні зібрання: збори, мітинги, походи і демонстрації. Пікетування. Форма мирного зібрання flash-mob. Мирність як обов'язкова ознака зібрання. Етапи підготовки поліції до несення служби із забезпечення правопорядку під час проведення масових зібрань. Відповідальність за вчинення діянь, які перешкоджають у реалізації права на мирні зібрання. Склади злочинів та адміністративних правопорушень, які встановлюють відповідальність за перешкоджання реалізації права на мирні зібрання.

Додаткова література до теми

1. Бахин С.В. О классификации прав человека, провозглашенных в международных соглашениях // Правоведение. 1991. № 2. С. 41-51.
2. Белінський Ю.Є. Поняття «зброя» та його нормативне визначення // Право і суспільство. 2012. № 1. С. 188-191.

3. Біденко Ю.М. Свобода мирних зібрань: демократичне значення, нормативно-правове регулювання та проблема реалізації в Україні // Вісник ХНУ ім. В.Н.Каразіна. Серія «Питання політології». 2013. № 2. С. 94-103.
4. Білас А.І. Правоохоронна діяльність країн ЄС: порівняльно-правове дослідження: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень». К., 2016. 227 с. С. 42.
5. Богослужіння. Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Богослужіння>. Дата доступу 25.04.2017 року.
6. Ведерніков Ю.А. Правоохоронна діяльність в Україні: теретико-правовий аспект: монограф. / Ю.А. Ведерніков, А.М. Кучук. К.: Знання України, 2009. 219 с.
7. Гасанов К.К. Абсолютные права человека и ограничения прав / К.К. Гасанов, А.В. Стремоухов // Правоведение. 2004. № 1. URL: <http://www.law.edu.ru/article/article.asp?articleID=1164805>.
8. Гірич В.М. До проблеми визначення базових понять у контексті реформування правоохоронних органів / Аналітична записка. URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/1153>.
9. Демонстрація: Матеріал з Вікіпедії – вільної енциклопедії. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Демонстрація>. Дата доступу: 25.02.2017.
10. Заєць Н. Місце органів внутрішніх справ у реалізації прав людини // Право України. 1999. № 9. С. 26-29.
11. Колодій А.М. Конституція і розвиток принципів права України (методологічні питання): дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.02 / Колодій Анатолій Миколайович. К., 1998. 391 с.
12. Колодій А.М. Принципи права України: монограф. К.: Юрінком Інтер, 1998. 208 с.
13. Колодій А.М. Права людини і громадянина в Україні: навч. посібник / А.М. Колодій, А.Ю. Олійник. К.: Юрінком Інтер, 2003. 332 с.
14. Конституционное право зарубежных стран: учебник для вузов / М.В. Баглай, Н.П. Гуреева, В.Н. Даниленко и др.]; под общ. ред. М.В. Баглая, Ю.И. Лейбо, Л.М. Энтина. М.: Норма, 2004. 832 с.
15. Конституційне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Л.К. Байрачна, Ю.Г. Барабаш, Ф.В. Веніславський та ін.; за ред. В.П. Колісника та Ю.Г. Барабаша. Х.: Право, 2008. 416 с.
16. Конституція України. Науково-практичний коментар / В.Я. Тацій, О.В. Петришин, Ю.Г. Барабаш; НАПрН України. 2-ге вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2012. 1128 с.
17. Конституція України: науково-практ. коментар / В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін. Харків: Право, 2003. 808 с.

18. Копотун І.М.. Громадський порядок як об'єкт кримінально-правової охорони: автореф. дис. ... канд. наук: 12.00.08. URL: <http://disser.com.ua/content/345317.html>.
19. Коріняк О. Захист прав і свобод людини в діяльності правоохоронних органів України // Часопис Академії адвокатури України. 2010. № 9. С. 1-6.
20. Кравець Є.Я. Демонстрація // Юридична енциклопедія: в 6 т. / Шемшученко Ю.С. (голова редкол.), Бурчак Ф.Г., Зяблюк М.П. та ін. К.: Укр. енцикл., 1998. Т. 2: Д-Й.
21. Кравченко В.В. Конституційне право України: навчальний посібник. 2 вид., доповнене. К.: Атіка, 2002. 480 с.
22. Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2010. 608 с.
23. Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар / Алієва О.М., Білаш О.В., Бабій А.П. та ін.; відп. ред. Є.Л. Стрельцов. Вид. восьме, перероб. і доп. Х.: Одиссей, 2012. 904 с.
24. Куйбіда Р. Судові заборони обмеження свободи мирних зібрань чивтручання? / Р. Куйбіда, М. Серета. URL: <http://khpg.org/index.php?id=1301935207>.
25. Кушніренко О.Г., Слінько Т.М. Права і свободи людини та громадянина: навчальний посібник. Х.: Факт, 2001. 440 с.
26. Лошицький М.В. Адміністративно-правові відносини в сфері охорони громадського порядку: автореф. дис. ... канд. юрид. наук за спец.: 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право. –Київ, 2001. 17 с.
27. Мельник Р.С. Право на свободу мирних зібрань: теорія і практика. К.: ВАІТЕ, 2015. 168 с.
28. Михайлова Ю.О. Організація ефективної комунікації як ключового елементу підвищення авторитету працівників міліції (поліції) та налагодження взаємодії з населенням // Форум права. 2015. № 1. С. 178-181. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.
29. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / Александров Ю.В., Андрушко П.П., Антіпов В.І. та ін.; відп. ред. С.С. Яценко. 4-те вид., переробл. та доповн. К.: А.С.К., 2005. 848 с. (нормат. док. Та комент.)
30. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. К.: Каннон, А.С.К., 2002. 1104 с.
31. Новіков В.В. Основні форми релігійної діяльності в Україні // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2014. № 1. С. 190-201.

32. Рабінович П.М. Верховенство права (за матеріалами практики Страсбурзького суду та Конституційного Суду України) // Вісник Академії правових наук України. 2006. № 2 (45). С. 3-16.
33. Разметаєва Ю.С. Права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук за спец. 12.00.01 теорія та історія держави і права; історія політ. і прав. вчень. Харків, 2008. 18 с.
34. Самбор М. Особливості охорони громадського порядку та безпеки громадян під час проведення міжнародних спортивно-масових заходів змагань з мотокросу // Право України. 2009. № 8. С. 128-133.
35. Самбор М.А. «Законодавство» у нормах про адміністративну відповідальність: питання наповнення змісту та його уніфікованість / М.А. Самбор, А.М. Самбор // Наукові записки Інституту законодавства Верховної ради України. Київ. 2014. № 5. С. 84-91.
36. Самбор М.А. Право на страйк профспілок поліції // Актуальні проблеми юридичної науки та практики. 2016. № 1 (2). С. 29-34.
37. Самбор Н.А. Понятіє субституції в теорії права // Право. Економіка. Психологія. 2016. № 1 (4). С. 27-32.
38. Самотуга А.В. Конституційні особисті права і свободи людини у США та їх захист поліцією: монографія. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2011. 204 с.
39. Сердюк І.А. Основи теорії правоохоронних відносин: монограф. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2010. 196 с.
40. Ставнічук М.І. Збори громадян / М.І. Ставнічук, Н.І. Руда // Юридична енциклопедія: в 6 т. / Шемшученко Ю.С. (голова редкол.), Бурчак Ф.Г., Зяблюк М.П. та ін. К.: Укр. енцикл., 1998. Т. 2: Д-Й. 1999.
41. Теорія держави і права: учебник / В.К. Бабаєв, В.М. Баранов, Н.В. Витрук и др.; под ред. В.К. Бабаєва. М.: Юристъ, 2003. 592 с.
42. Теорія держави і права: підруч. / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведерніков. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2014. 468 с.
43. Теорія держави і права. Академічний курс: підруч. / О.В. Зайчук, А.П. Заєць, В.С. Журавський та ін.; за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. К.: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
44. Теорія держави і права: підруч. / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведерніков. 3-є вид. перероб. і доп. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016; Ліра ЛТД. 480 с.
45. Фулей Т.І. Свобода мирних зібрань: науково-методичний посібник для суддів. Київ: Фенікс, 2014. 112 с.
46. Шевченко А.Є. Реалізація конституційного права на мирні зібрання в Україні: монографія / А.Є. Шевченко, М.М. Денісова, О.С. Денісова. Донецьк: Ноулідж, 2011. 138 с.

- 47.Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. К.: Укр. енцикл., 1998. Т. 5: П-С. 2003. 736 с.
- 48.Як провести мирне зібрання? URL: <http://pravo.org.ua/ua/meeting/provesty-zibrannya>.

Тема 7. Особливості забезпечення прав окремих категорій людей

Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні». Інтолерантність. Дискримінація. Ксенофобія. Мультикультуралізм. Поняття «інвалідність». Поняття профайлінгу. Заходи протидії етнічному профайлінгу. Злочини на ґрунті ненависті. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». Поняття «гендерна політика». Гендерна демократія.

Правовий статус іноземців та осіб без громадянства в Україні. Правовий статус біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту. Підстави набуття особою в Україні статусу біженця або особи, яка потребує додаткового захисту. Права та обов'язки біженця/особи, яка потребує додаткового захисту. Правовий статус внутрішньо переміщених осіб.

Додаткова література до теми

1. Бакальчук В. О. Толерантність до нетолерантності: проблеми протидії нетерпимості в Україні // Стратегічні пріоритети. 2010. № 1. С. 92-97.
2. Бахин С.В. О классификации прав человека, провозглашенных в международных соглашениях // Правоведение. 1991. № 2. С. 41-51.
3. Белінський Ю.Є. Поняття «зброя» та його нормативне визначення // Право і суспільство. 2012. № 1. С. 188-191.
4. Вашанова О.В. Роль Европейского суда по правам человека в развитии принципа недискриминации. URL: <http://www.lawmix.ru/comm/2746>.
5. Витрук Н.В. Общая теория правового положения личности. URL: <http://knigi.tr200.ru/v.php?id=77818>. Дата доступу: 16.05.2011.
6. Галицький І.В. Типи толерантності в сучасному суспільстві // Актуальні проблеми держави і права. 2010. Вип. 52. С. 280-289. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2010_52_47.
7. Гасанов К.К. Абсолютные права человека и ограничения прав / К.К. Гасанов, А.В. Стремоухов // Правоведение. 2004. № 1. URL: <http://www.law.edu.ru/article/article.asp?articleID=1164805>.
8. Гусейнов Л.Г. Відповідальність держав за порушення міжнародних зобов'язань у галузі прав людини: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.11 «Міжнародне право». К., 2000. 36 с.
9. Гендерна абетка для українських медіа: посібник: посібник / Софія Котова-Олійник, Богдана Стельмах, Оксана Ярош. Луцьк: Волинська мистецька агенція «Терен», 2013. 50 с.
10. Европейская комиссия по борьбе с расизмом и нетерпимостью // Сборник общеполитических рекомендаций ЕКРН. Общеполитическая

- рекомендація № 11: О борьбе с расизмом и расовой дискриминацией в работе правоохранительных органов (принята 29 июня 2007 года). Страсбург, март 2014 года. URL: https://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/activities/gpr/compilations_en/ecri14-17%20%20recommandation%201-14%20russe.pdf.
- 11.Европейский кодекс полицейской этики. Рекомендация Rec. (2001)10. Принята Комитетом министров Совета Европы 19 сентября 2001 года. URL: <http://polis.osce.org/library/f/2687/1492/CoE>.
 - 12.Етнічність: енциклопедичний довідник / В.Б. Євтух; Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова, Центр етноглобалістики. К.: Фенікс, 2012. 396 с.
 - 13.Забезпечення прав інвалідів в Україні: теоретичні і практичні засади адміністративно-правового регулювання: монографія / О.В. Паровишник. Харків: Право, 2016. 264 с.
 - 14.Заєць Н. Місце органів внутрішніх справ у реалізації прав людини // Право України. 1999. № 9. С. 26-29.
 - 15.Заєць С., Мартиновський Р. (упоряд.) Практичний посібник з аргументації у справах щодо дискримінації. Київ: Рада Європи, 2015. 72 с.
 - 16.Катуніна О.В. Профілактика та запобігання проявам етнопрофайлінгу як чинники формування громадянського суспільства в умовах мультикультурної України // Культура народів Причорномор'я. 2011. № 213. С. 128-133.
 - 17.Кирабаев Н.С. Культурная идентичность, плюрализм и глобализация в современном философском дискурсе // Культурная идентичность и глобализация: доклады и выступления. 5-й междунар. философ. Симпозиум «Диалог цивилизаций: Восток – Запад». URL: <http://sociognosis.narod.ru/myweb8/docs/Kirabaev.htm>.
 - 18.Колодій А.М. Права людини і громадянина в Україні: навч. посібник / А.М. Колодій, А.Ю. Олійник. К.: Юрінком Інтер, 2003. 332 с.
 - 19.Конституционное право зарубежных стран: учебник для вузов / М.В. Баглай, Н.П. Гуреева, В.Н. Даниленко и др.]; под общ. ред. М.В. Баглая, Ю.И. Лейбо, Л.М. Энтина. М.: Норма, 2004. 832 с.
 - 20.Конституційне право України: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Л.К. Байрачна, Ю.Г. Барабаш, Ф.В. Веніславський та ін.; за ред. В.П. Колісника та Ю.Г. Барабаша. Х.: Право, 2008. 416 с.
 - 21.Конституція України. Науково-практичний коментар / В.Я. Тацій, О.В. Петришин, Ю.Г. Барабаш; НАПрН України. 2-ге вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2012. 1128 с.
 - 22.Конституція України: науково-практ. коментар / В.Б. Авер'янов, О.В. Батанов, Ю.В. Баулін та ін. Харків: Право, 2003. 808 с.
 - 23.Кравченко В.В. Конституційне право України: навчальний посібник. 2 вид., доповнене. К.: Атіка, 2002. 480 с.

- 24.Кримінальне право України: Особлива частина: підручник / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та ін.; за ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. 4-те вид., переробл. і допов. Х.: Право, 2010. 608 с.
- 25.Кримінальний кодекс України: науково-практичний коментар / Алієва О.М., Білаш О.В., Бабій А.П. та ін.; відп. ред. Є.Л. Стрельцов. Вид. восьме, перероб. і доп. Х.: Одиссей, 2012. 904 с.
- 26.Кушніренко О.Г., Слінько Т.М. Права і свободи людини та громадянина: навчальний посібник. Х.: Факт, 2001. 440 с.
- 27.Липачова Л.М. Реалізація конституційного права людини та громадянина на звернення за захистом своїх прав і свобод до Європейського Суду з прав людини: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.02 «конституційне право». К., 2002. 20 с.
- 28.Навчальний посібник «Інвалідність та суспільство» / за заг. ред. Л. Байди, О. Красюкової-Еннс / кол. авторів: Л. Байда, О. Красюкова-Еннс, С. Буров, В. Азін, Я. Грибальський, Ю. Найда. К., 2011. 188 с.
- 29.Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / Александров Ю.В., Андрушко П.П., Антіпов В.І. та ін.; відп. ред. С.С. Яценко. 4-те вид., переробл. та доповн. К.: А.С.К., 2005. 848 с. (нормат. док. Та комент.)
- 30.Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. К.: Каннон, А.С.К., 2002. 1104 с.
- 31.Основи гендерної політики: навчально-метод. посібн. / Т.І. Євтухова, Ю.В. Легенько, О.В. Родіонов, О.В. Родіонов, О.М. Руденко. К.: Укртехінформ, 2013. 234 с.
- 32.Права дитини / Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. URL: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/child/>.
- 33.Права людини в діяльності української міліції. Харків: Права людини, 2009. URL: <http://umdppl.info>.
- 34.Права людини в Україні 2008. Доповідь правозахисних організацій / за ред. Є. Захарова, В. Яворського / Українська Гельсінська спілка з прав людини. Харків: Права людини, 2009. 304 с.
- 35.Права людини в Україні: перше півріччя 2015: наукове видання / за ред.: А.Б. Благої, О.А. Мартиненка / Українська Гельсінська спілка з прав людини. Київ, 2015. 184 с.
- 36.Практика Європейського суду з прав людини у справах, пов'язаних із захистом прав і свобод дитини / Судова влада України. URL: <http://bpm.ko.court.gov.ua/sud1005/news/288066/>.
- 37.Разметаєва Ю.С. Права людини як фундаментальна цінність громадянського суспільства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук за спец. 12.00.01 теорія та історія держави і права; історія політ. і прав. вчень. Харків, 2008. 18 с.
- 38.Розслідування злочинів, вчинених на ґрунті нетерпимості: навч.-практичний посібник / кол. авторів. Київ, 2012. 167 с.

- 39.Самотуга А.В. Конституційні особисті права і свободи людини у США та їх захист поліцією: монографія. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2011. 204 с.
- 40.Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): підручник. Видання 2-е, перероблене і доповнене. Харків: Еспада, 2009. 752 с.
- 41.Судове рішення справ у спорах, пов'язаних із гендерною дискримінацією: збірка кращих практик / упор.: Олена Уварова, Марія Ясеновська. Х.: ФОП Бровін О.В., 2016. 192 с.
- 42.Теория государства и права: учебник / В.К. Бабаев, В.М. Баранов, Н.В. Витрук и др.; под ред. В.К. Бабаева. М.: Юристъ, 2003. 592 с.
- 43.Теорія держави і права: підруч. / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведерніков. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2014. 468 с.
- 44.Теорія держави і права. Академічний курс: підруч. / О.В. Зайчук, А.П. Заєць, В.С. Журавський та ін.; за ред. О.В. Зайчука, Н.М. Оніщенко. К.: Юрінком Інтер, 2006. 688 с.
- 45.Теорія держави і права: підруч. / кол. авт.; кер. авт. кол. канд. юрид. наук, проф. Ю.А. Ведерніков. 3-є вид. перероб. і доп. Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2016; Ліра ЛТД. 480 с.
- 46.Шевчук С. Судовий захист прав людини: практика Європейського Суду з прав людини у контексті західної правової традиції. Вид. 2-е, випр., доп. К.: Реферат, 2007. 848 с.
- 47.Шемшученко Ю.С. Правоохоронна діяльність // Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (гол. редкол.) та ін. К.: Укр. енцикл., 1998. Т. 5: П-С. 2003. 736 с.
- 48.Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшученко (голова редкол.) та ін. К.: Укр. енцикл., 1998. Т. 5: П-С. 2003. 736 с.

IV. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

Базові нормативні джерела:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>.
3. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22 вересня 2011 р. № 3771-IV [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>.
4. Закон України «Про звернення громадян» від 02 жовтня 1996 р. № 393/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show> .
5. Закон України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» від 8 липня 2011 року № 3671-VI [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>.
6. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від 20 жовтня 2014 № 1706-VII. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>.
7. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 р. № 964-IV [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>.
8. Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 р. № 3781-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>.
9. Закон України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» від 23 грудня 1993 р. № 3782-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>.
10. Закон України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів дізнання, досудового слідства, прокуратури і суду» від 1 грудня 1994 р. № 266/94-ВР [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>.
11. Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23 лютого 2006 р. № 3477-IV // Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст.260.
12. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 р. № 776/97-ВР IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show>.
13. Закон України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 № 580-VIII. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
14. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 р. № 2135-XII [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show> .

15. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show> .
16. Постанова Верховної Ради України «Про засади державної політики України в галузі прав людини» від 17 червня 1999 р. № 757-XIV // Відомості Верховної Ради України. 1999. № 35. Ст.303.
17. Постанова Кабінету Міністрів України «Про заходи щодо реалізації Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського Суду з прав людини»» від 31 травня 2006 р. № 784 (з наступ. змінами) // Офіційний вісник України. 2006. № 22. Стор.138. Стаття 1655.
18. Загальна декларація прав людини, прийнята і проголошена Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 217 А (III) від 10 грудня 1948 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
19. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
20. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
21. Європейська Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. (із змінами, внес. Протоколом № 11) // <http://zakon1.rada.gov.ua>
22. Декларація про захист усіх осіб від катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, прийнята Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 3452 від 9 грудня 1975 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
23. Європейська конвенція щодо відшкодування збитку жертвам насильницьких злочинів від 24 листопада 1983 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
24. Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, прийнятий Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 34/169 від 17 грудня 1979 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
25. Декларація про поліцію, прийнята Резолюцією ПАРЄ від 8 травня 1979 р. № 690 // <http://zakon1.rada.gov.ua>
26. Документ Копенгагенської наради Конференції з людського виміру НБСЄ від 29 червня 1990 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
27. Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються відправлення правосуддя стосовно неповнолітніх («Пекінські правила»), прийняті Резолюцією Генеральної Асамблеї ООН 40/33 від 10 грудня 1985 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>
28. Мінімальні стандартні правила ООН стосовно заходів, не пов'язаних з тюремним ув'язненням («Токійські правила») 1990 р. // <http://zakon1.rada.gov.ua>

Навчальні та наукові видання:

1. Європейське право у галузі прав людини: джерела і практика застосування. М. Дженіс, Р. Кей, Е. Бредні. Пер. з англ. К.: „АртЕк”, 1997. 624 с
2. Забезпечення прав людини у правоохоронній діяльності : навч. посібник / Кол. авт.; за ред. д.ю.н., доц. В.О. Боняк. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 224 с.
3. Ієрусалімов О.І., Стахурський М.Ф., Ієрусалімова І.О. Конституційні права, свободи та обов'язки людини і громадянина: Курс лекцій, навчально-методичні та довідкові матеріали до них / За заг. ред. І.П. Голосніченка. К.: ГАН, 2004, 352 с.
4. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні: Підручник. К.: Всеукраїнська асоціація видавців „Правова єдність”, 2008. 350 с.
5. Конституція України: Офіц. текст: Коментар законодавства України про права та свободи людини і громадянина: Навч. посібник/ Авт. - упоряд. М.І. Хавронюк. 2-е вид., перероб. і доп. К.: А.С.К., 2003. 384 с. (Нормативні документи та коментарі).
6. Суд та інші правоохоронні органи. Правоохоронна діяльність : Закони і комент.: Навч. посіб. / ред.: М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. К. : Атіка, 2000. 510 с.
7. Права людини і правоохоронні органи: Посіб. для практичного навчання. Страсбург, 1998. 141 с.
8. Рабінович П.М., Хавронюк М.І. Права людини і громадянина: Навч.посіб.- К.: Атіка, 2004. 464 с.
9. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: Навч. посіб. / В. С. Ковальський, В. Т. Білоус, С. Е. Демський та ін. К.: Юрінком Інтер, 2003. 320 с.
10. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України: Підручник / В. С. Ковальський, О. С. Захарова, В. Я. Карабань та ін.; Ред. В. Маляренко. К.: Юрінком Інтер, 2004. 376 с.
11. Судебные и правоохранительные органы Украины: Учеб. пособие / А. С. Васильев, В. В. Иванов, Л. А. Корчевная и др. 3-е изд., доп. и перераб. Х.: Одиссей, 2004. 320 с.
12. Шукліна Г.Г. Конституційно-правове регулювання прав і свобод людини і громадянина в Україні (проблеми теорії та практики): монографія. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 424 с.